

ΔΗΜΟΚΡΙΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΡΑΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΚΛΑΣΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ
σε συνεργασία με το
ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΦΥΣΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
«ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ»
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ

ΔΙΙΔΡΥΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ:
ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΣΤΙΣ Τ.Π.Ε. ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΗ ΑΓΩΓΗ – ΨΥΧΟΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΤΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ

**Συγκριτική μελέτη της Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης στην Ελλάδα
και σε χώρες της Ευρώπης**

Κωνσταντίνος Τσορτανίδης, 594

Μεταπτυχιακή διατριβή που υποβάλλεται στην τριμελή επιτροπή για την απόκτηση του μεταπτυχιακού τίτλου του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών Εξειδίκευσης του Τ.Ε.Φ. – Δ.Π.Θ. σε συνεργασία με το Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. Δημόκριτος – Ινστιτούτο Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών με τίτλο: «Εξειδίκευση στις Τ.Π.Ε. και Ε.Α.Ε. – Ψυχοπαιδαγωγική της Ένταξης»

Εγκεκριμένο από την τριμελή επιτροπή:

Επιβλέπων Καθηγητής:	Δρ. Παναγιώτης Μαντάς, Συνεργαζόμενος Ερευνητής Ι.Π.Τ. Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. «ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ»
2 ^ο Μέλος:	Δρ. Ζωή Καραμπατζάκη, Συνεργαζόμενη Ερευνήτρια Ι.Π.Τ. Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. «ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ»
3 ^ο Μέλος	Δρ. Σπυριδούλα Κατσαντώνη, Συνεργάτιδα Ερευνήτρια Ι.Π.Τ. Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. «ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ»

Κομοτηνή

2024

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η συγκεκριμένη μεταπτυχιακή διατριβή μελετά την Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση (Ε.Α.Ε.) στις χώρες της Ελλάδας, της Σουηδίας, της Φινλανδίας και της Κύπρου. Η επιλογή των χωρών αυτών έγινε, γιατί διαθέτουν κοινά πολιτισμικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά, ενώ στις σκανδιναβικές χώρες τα εκπαιδευτικά συστήματα αποτελούν πρότυπο στο χώρο της παγκόσμιας εκπαιδευτικής κοινότητας.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να προσεγγίσει τα συστήματα Ε.Α.Ε. των παραπάνω χωρών με μια σύντομη αναφορά στο προφίλ της Ε.Α.Ε. σε καθεμία από αυτές. Εξετάζονται το νομοθετικό τους πλαίσιο, οι δομές Ε.Α.Ε. και η εκπαίδευση των εκπαιδευτικών Ε.Α.Ε. . Γίνεται αναφορά σε κάποιους βασικούς ορισμούς και τίθενται τα προς διερεύνηση ερευνητικά ερωτήματα. Η εν λόγω εργασία αποτελεί μια ποιοτική συγκριτική μελέτη, η οποία βασίστηκε σε βιβλιογραφική ανασκόπηση και ως μέθοδος συλλογής δεδομένων επιλέχθηκε η θεματική ανάλυση περιεχομένου.

Επιπλέον, προσεγγίζονται κριτικά οι χώρες και παρουσιάζονται τα αποτελέσματα και τα συμπεράσματα για τα συστήματα της Ε.Α.Ε. στην Ελλάδα και τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές υπό εξέταση χώρες. Η μελέτη των εκπαιδευτικών συστημάτων Ε.Α.Ε. της Σουηδίας, της Φινλανδίας και της Κύπρου μπορεί να οδηγήσει στη βελτίωση του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος Ε.Α.Ε. . Τέλος, παρατίθενται κάποιες προτάσεις για περαιτέρω διερεύνηση και μελλοντική έρευνα.

Λέξεις-κλειδιά: *Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση, Μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, Ελλάδα, Σουηδία, Φινλανδία, Κύπρος, Συγκριτική μελέτη Ε.Α.Ε.*

Βιβλιογραφία

- Ahtiainen, R., Pulkkinen, J., & Jahnukainen, M. (2021). The 21st Century Reforms (Re)Shaping the Education Policy of Inclusive and Special Education in Finland. *Education Sciences*, 11(11). doi:10.3390/educsci11110750
- Angelides, P., & Michailidou, A. (2007). Exploring the role of 'special units' in Cyprus schools: A case study. *International Journal of Special Education*, 22(2), 87-95.
- Angelides, P., Stylianou, T., & Gibbs, P. (2006). Preparing teachers for inclusive education in Cyprus. *Teaching and Teacher Education*, 22(4), 513-522. doi:10.1016/j.tate.2005.11.013
- Βαγιάνου, Σ. (2019). *Εκπαίδευση εκπαιδευτικών ειδικής αγωγής: Το παράδειγμα της Ελλάδας και της Κύπρου*. (Πτυχιακή Εργασία). Ανακτήθηκε από Ιδρυματικό Αποθετήριο HELLANICUS Πανεπιστημίου Αιγαίου <https://hellanicus.lib.aegean.gr/handle/11610/18866>
- Barow, T., & Östlund, D. (2020). Stuck in failure: comparing special education needs assessment policies and practices in Sweden and Germany. *Nordic Journal of Studies in Educational Policy*, 6(1), 37-46. doi:10.1080/20020317.2020.1729521
- Βόμβα, Κ. (2012). *Η Νομοθεσία της Ειδικής Αγωγής από τον 1143/1981 έως τον 3699/2008*. (Πτυχιακή Εργασία)., Ανακτήθηκε από Ιδρυματικό Καταθετήριο Επιστημονικών Εργασιών Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης <http://ikee.lib.auth.gr/record/129786?ln=el>
- Γκαβρέση, Λ. (2018). *Η ειδική αγωγή και εκπαίδευση στην Ελλάδα και στη Φινλανδία: Μια συγκριτική μελέτη*. (Μεταπτυχιακή Εργασία). Ανακτήθηκε από Ιδρυματικό Αποθετήριο Ολυμπιάς Πανεπιστημίου Ιωαννίνων <https://olympias.lib.uoi.gr/jspui/handle/123456789/29004?mode=full>

European Agency for Special Needs and Inclusive Education (2015). Finland – Overview [online]. *Country information for Finland - Assessment within inclusive education systems*.

Ανακτήθηκε Αύγουστος, 10, 2024 από <https://www.european-agency.org/country-information/finland/assessment-within-inclusive-education-systems>

European Agency for Special Needs and Inclusive Education (2013). Sweden – Overview [online]. *Country Information for Sweden - Teacher education for inclusive education*.

Ανακτήθηκε Αύγουστος, 10, 2024 από <https://tinyurl.com/34yaek7u>

Ευρωπαϊκός Φορέας Ειδικής Αγωγής (χ.χ.). *Ειδική Αγωγή στην Ευρώπη - Θεματική έκδοση*.

Göransson, K., Nilholm, C., & Karlsson, K. (2011). Inclusive education in Sweden; A critical analysis. *International Journal of Inclusive Education*, 15(5), 541-555. doi:10.1080/13603110903165141

Hjörne, E. (2015). The narrative of special education in Sweden: History and trends in policy and practice. *Discourse: Studies in the Cultural Politics of Education*, 37(4), 540–552. doi:10.1080/01596306.2015.1073017

Ihatsu, M., & Savolainen, H. (1995). Special Education in Finland: Systems, History and Current Issues. *Australasian Journal of Special Education*, 19(1), 45-52. doi:10.1080/1030011950190106

Καραγιαννίδου, Κ., (2018). *Μελέτη ευρωπαϊκών συστημάτων για την μαθησιακή ένταξη των ΑμΕΑ: μια συγκριτική προσέγγιση Βορρά (Σουηδίας, Γερμανίας) και Νότου (Ελλάδας και Κύπρου)*. (Διπλωματική εργασία). Ανακτήθηκε από Ιδρυματικό Αποθετήριο ΨΗΦΙΔΑ Πανεπιστήμιου Μακεδονίας <https://dspace.lib.uom.gr/handle/2159/21968>

Κουλμπαλίδου, Ι. (2013). *Συγκριτική προσέγγιση της νομοθεσίας - των εκπαιδευτικών δομών - των αναλυτικών προγραμμάτων και της εκπαίδευσης των παιδαγωγών στην ειδική αγωγή σε χώρες της Νότιας Ευρώπης*. (Μεταπτυχιακή Εργασία). Ανακτήθηκε από Ιδρυματικό Αποθετήριο Πανεπιστημίου Θεσσαλίας <https://ir.lib.uth.gr/xmlui/handle/11615/44173?locale-attribute=el>

Κυτίπη, Α., Σωτηριάδου, Β., & Τράκα, Μ. (2015). *Η ειδική αγωγή στην Ελλάδα και στην Κύπρο - Μια συγκριτική προσέγγιση*. (Πτυχιακή Εργασία). Ανακτήθηκε από Ιδρυματικό Αποθετήριο Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης <https://repo.lib.duth.gr/jspui/handle/123456789/10455>

Λαμπροπούλου, Β. & Παντελιάδου, Σ. (2000). Η ειδική αγωγή στην Ελλάδα-Κριτική Θεώρηση. *Πρακτικά Συνεδρίου Ειδικής Αγωγής*, (σελ. 156-169). Ρέθυμνο: Πανεπιστήμιο Κρήτης.

Liasidou, A. (2007). Inclusive education policies and the feasibility of educational change: the case of Cyprus. *International Studies in Sociology of Education*, 17(4), 329–347. doi:10.1080/09620210701666972

Ν. 3699/2008. *Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση ατόμων με αναπηρία ή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες*. Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας (ΦΕΚ 199/Α'/02-10-2008).

Pappas, M., Papoutsi, C., & Drigas, A. (2018) Policies, Practices, and Attitudes toward Inclusive Education: The Case of Greece. *Social Sciences*. 7(6), 90-104. doi:10.3390/socsci7060090

Pulkkinen, J., Räikkönen, E., Jahnukainen, M., & Pirttimaa, R. (2020). How do educational reforms change the share of students in special education? Trends in special education in Finland. *European Educational Research Journal*, 19(4), 364-384. doi:10.1177/1474904119892734

- Sassi, M., & Moberg, S. (1990). Special Education in Finland. *International Journal of Disability, Development and Education*, 37(2), 91-98. doi:10.1080/0156655900370202
- Stergiadou, A. (2022). The Inclusion Paradigm in Greek schools: does just also mean justified?. *Epistēmēs Metron Logos*, (7), 11–18. doi:10.12681/eml.30330
- Sundqvist, C., von Ahlefeld Nisser, D., & Ström, K. (2014). Consultation in special needs education in Sweden and Finland: A comparative approach. *European Journal of Special Needs Education*, 29(3), 297–312. doi:10.1080/08856257.2014.908022
- Syriopoulou-Delli, C. K. (2010). A historical review of educational policy in Greece for children with pervasive developmental disorders, behavioral difficulties and other special educational needs. *Review of European Studies*, 2(1), 1-14. doi:10.5539/res.v2n1p2
- Συμεού, Λ. (2006). Εγκυρότητα και Αξιοπιστία στην Ποιοτική Έρευνα: Το Παράδειγμα μιας Έρευνας για τη Συνεργασία Σχολείου-Οικογένειας. *Πρακτικά 9ου Συνεδρίου Παιδαγωγικής Εταιρείας Κύπρου*, (σελ. 1055-1064). Λευκωσία: Πανεπιστήμιο Κύπρου.
- Takala, M., Pirttimaa, R., & Törmänen, M. (2009). RESEARCH SECTION: Inclusive special education: the role of special education teachers in Finland. *British journal of special education*, 36(3), 162-173. doi:10.1111/j.1467-8578.2009.00432.x
- Τόλια, Κ. (2014). *Συγκριτική Μελέτη για την Εκπαιδευτική Συμπερίληψη Ατόμων με Αναπηρία και Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες στην Ευρώπη*. (Μεταπτυχιακή Εργασία) Ανακτήθηκε από Ιδρυματικό Αποθετήριο ΨΗΦΙΔΑ Πανεπιστήμιου Μακεδονίας <https://dspace.lib.uom.gr/handle/2159/16813>

Tsibidaki, A. Kogiarni, A., Flagkou, A., Vagianou, V., & Trecha, S. (2020). Introducing teacher training for special and inclusive education in Cyprus, Germany, Great Britain, Greece, and Italy. *Journal of Education and Human Development*, 9(2), 91-103. doi:10.15640/jehd.v9n2a10

Τσιώλης, Γ. (2018). Θεματική ανάλυση ποιοτικών δεδομένων. Στο Γ. Ζαϊμάκη, & Γ. Ζαϊμάκη (Επιμ.), *Ερευνητικές διαδρομές στις Κοινωνικές Επιστήμες. Θεωρητικές – Μεθοδολογικές Συμβολές και Μελέτες Περίπτωσης* (σελ. 97-125). Ηράκλειο: Πανεπιστήμιο Κρήτης

Τσιώλης, Γ. (2014). *Μέθοδοι και τεχνικές ανάλυσης στην ποιοτική κοινωνική έρευνα*. Αθήνα: Κριτική.

Φλώρου, Σ. (2016). *Συγκριτική μελέτη της ειδικής αγωγής σε Ελλάδα και Σουηδία*. (Πτυχιακή Εργασία). Ανακτήθηκε από Ιδρυματικό Αποθετήριο Πανεπιστήμιου Δυτικής Μακεδονίας <https://dspace.uowm.gr/xmlui/handle/123456789/266>

Φτιάκα, Ε. (2007). *Ειδική και ενιαία εκπαίδευση στη Κύπρο*. Στο Α. Ζώνιου-Σιδέρη (επιμ.). Αθήνα: Ταξιδευτής.

Χασσάνδρα, Μ., & Γούδας, Μ. (2003). Κριτήρια εγκυρότητας και αξιοπιστίας στην ποιοτική-ερμηνευτική έρευνα. *Επιστημονική Επετηρίδα της Ψυχολογικής Εταιρείας Βορείου Ελλάδος*, 2, 31-48.